

REDAKCIJOS KOLEGIJOS TRIBŪNA

(Nr.4)

Vietaje Redkolegijos skilties

**Romas
GUDAITIS**

Vienoje šalyje - ne Lietuvoje, bet tikrai ES šalyje - žmonės nutarė pastatyti Šventovę. Tegu ji būna visų mūsų Šventovė, sakė žmonės, ir tegu ji būna pašventinta ir stovi per amžius. Kaip kartais pasitaiko, šio darbo ėmėsi teisiausieji ir teisingiausieji, statė statė, bet nepastatė. Kodėl gi jūs nepastatėte, klausia jų pasipiktinę žmonės, jei nemokat - tai leiskit statyti mums patiems. Iš kur jūs ištraukėte, kad mes nepastatėme, gražiai ima stebėtis teisiausieji ir teisingiausieji, statė, bet nepastatė, štai mūsų Šventovė. Žmonės prasitrina akis, žiūri žiūri, bet ten, kur turi būti Šventovė, - vien gražiom mašinikėm užstatyta plynė, o šalia iškerėplintas kažkoks akropolis, į kurį grūdasi minia. Palaukit, bet jūs mus apgavot, mes jus paduosime į teismą! Teisiausieji ir teisingiausieji tik nusijuokia iš šių žodžių, o Temidė nusiplėšia raištį nuo akių ir meiliai burkuodama kviečia bylinėtis. Nebūna, kad bylinėtūsi tauta. Teismai su apeliacijom truks dešimt metų, taigi neilgai, švelniai kalbasi Temidė su žmonėm kaip su vaikais. Jie mus apgavo ir Šventovės nepastatė! - sako žmonės, tada vėl pasirodo teisiausieji ir teisingiausieji. Jie labai lengvai įrodo, kad Šventovė seniai pastatyta. Jeigu jūs nematote tos Šventovės - tai jūsų problema, juk savo Šventovę reikia matyti ne akimis, o širdimi, mandagiai atkerta jie, o dar mandagesni jų advokatai paaiškina juridines ir pinigines ginčo pasekmes. Na, mes jums parodysim, prakeikti sukčiai ir apgavikai! - įtūžta žmonės ir eina pas Aukščiausiąją tos šalies pareigūną (dėl ramybės pridursim: pareigūnę) ieškoti teisybės. Aišku, randa, kur neras.

O tuo metu trenkia būgnai, aidi fanfaros, vyksta paradai ir šou, mat į tą šalį suvažiavo valdžios iš visų šalių, liejasi kalbų medus, trykšta gražbylostės fontanai, ir viskas vyksta nuostabiai korektiškai, net Briuselio berniukas dailiau ima šlapintis. Bet Šventovės tai nėra, mus apgavo, bando sakyti žmonės, tačiau jiems labai gražiai įrodoma, kad Šventovė atskaitose ir virtualioje erdvėje jau seniai stovi, pinigai dailiai pravalgyti ir išsidalyti, o dėl absurdiškų mūsų apkaltinimų, kad tai mirazas, tai jie bus paneigti nuostabiai turininga valdžios deklaracija, žodžiu, išsiaiškinsim, kai išsiskirstys svečiai ir mes baigsime šį gražiausią Europoje savo pirmininkavimą, atsiprašome - milijoninį projektą. Ir svečiai patiki teisiausiais ir teisingiausiais, kurie pastatė daugybę šventovių ir vieną - šią gražiausiąją Europoje, o tada Aukščiausias šios šalies pareigūnas (mes jau droviai atskleidėme dėl lygių galimybių, ar tai vyras, ar moteris, ar koks diplomatiškai korektiškas lepsiš) išrenkamas visų šalių sąjungos prezidentu, - ak, kaip džiūgaujama toje šalyje, ant kurios dabar pasipils ES milijonų maišai, nei raštu aprašys, nei žodžiu apsakys. Bet Šventovės tai nėra! Po kiek laiko tas

aukščiausias ES pareigūnas - eksportuotas, savas - angliškai vizito metu užsimena apie tai, bet jam labai lengvai ir kažkodėl net lietuviškai atšaukama, kad teisiausieji ir teisingiausieji jau vykdo kitus didingus projektus, ir jie yra daug daug svarbesni už kažkokią šventovę. Statykite jūs ją savo širdyse, atsuka nugaras jie žmonėms, ir šie stovi prie savo Šventovės pamatų ir lėtai lėtai ima mūryti į juos šventus akmenis iš šventų savo laukų ir girių, o į juos žvelgia gudrus gudrus ir labai politkorektiškas žaltys iš liežuvių plakimu sukurtojo rojaus. Kol žmonės stato, balsavimas vyksta internetu, ir jų balsai labai teisingai paskirstomi tarp politinių partijų. O dabar atsilyginkite už žemę, sako Temidė, kadangi teisiausieji ir teisingiausieji seniai pardavė šventą žemę, ant kurios kyla jūsų statoma Šventovė, va, matote, kaip kertamos jūsų šventos girios! - ir labai pigiai, be galo išmintingai skolų grąžinimo dingstimi užstatė tarptautiniame globaliame aukcione jūsų kalbą ir dainas. Dabar jūs būsit iš parduotų dainų šalies, parduotos kalbos krašto. Teisiausieji ir teisingiausieji, baigė aiškinti Temidė angliškai su stipriu amerikonišku akcentu, padavė šalį ir jus visus į tarptautinį teismą: vengdami kalbėti ir mąstyti vien angliškai, jūs pažeidėt trylika konvencijų! Nei juoktis, nei verksti, todėl žmonės nusispojė ir nuėjo mūryti Šventovės iš savo akmenų. Tą darbą jie užbaigė - juk Tauta. Tiesa, jiems vis patarinėjo įplakti į skiedinį... ką - nesakysim, todėl SULAUKS SANKCIJŲ. Ar mes jums nesakėm, trina rankas teisiausieji ir teisingiausieji. Ir taip toliau. Tačiau Tauta nuo jų nusigręžia - Jai galima, juk Tauta.

ESĖ APIE ŠVENTOVĘ

bės troškimu, sveikinu tas sales, tuos žmones, kurie mus rinko laisva valia dar neįsivaizduodami, kad galimi rinkimai su pinigais ir manipuliacijom. Noriu labai nuvilti šiandieninių rinkiminių mugių organizatorius - rinkimai tikrai vyko be pinigų, be karikatūros ir, net keista, be apgaulės. Mes tikėjome ir, viliuosi, tikime dabar, kad pasirinkome teisingą kelią. Visa laimė, kad mums tada neprireikė interneto - mūsų širdys plakė vienu ritmu su visu Sąjūdžiu, visa Lietuva. Mes buvome bendraminčiai ir bendražygiai. Liekame tokie iki paskutinio atodūso.

Kai devyniasdešimt antraisiais nutarėme nutraukti savo įgaliojimus ir pasitraukti iš politikos, kažkur tarp Sasnavos ir Piliškių įpuola į sausakimšą salę vienas dabar labai aktyvus veikėjas, trina rankas: tik sukursime partijas, ir Lietuvoje prasidės nauja era! Tik sukursime partijas! Kiek dabar tų politinių akcinių bendrovių, kur dauguma smulkių akcinių - paprasti, rinkimams reikalingi, apmulkinai statistai, o viršūnėlėse - kukli ir amžinai įsitvirtinusi nomenklatūra? Kiek kartų mums pūtė miglas, kiek buvo sensacijų ir sukeltų isterijų - kad valdo ne taip ir ne tie, kad privirta košė - yra, o kalti dėl tos košės - nekalti, kadangi atsakomybė kolektyvinė ir politinė? Deja, mes jau patyrėme, kad demokratija gali puikiai dangstyti užkietėję niekšai, karjeristai, demagogai, vidutinybės ir diletantų paradai, kurie painiuose sureglamentavimuose jaučiasi kaip ešeriai privačiuose ežeruose.

ką. Nuo kurių žudomasi, nuo kurių bėgama.

Tikiu protu. Turi atsirasti jėga, kuri neke-liaklupsčiaus prieš pinigus, turtinguosius ir Briuselį, kuri nušluos nuo kelio modernius liokajus, gins žmogų, nacionalinius interesus, kuri esmingai ištaisys nuvaldytos valstybės politiką, apvalydamą ją nuo melo ir prisitaikė-liškumo apnašų. Tie, kurie šiandien nutylimi, stumiami į pašalį, kam nesuteikiama tribūnos, kas nesutinka su ligšioline visų partijų ir jo koalicijų politika, susiburs į šią Sąjūdžio tradiciją tęsiančią jėgą.

Niekas nepasikeis! - skambėjo kadaise Raimondo Vabalio filme „Birželis, vasaros pradžiai“. Pasikeis, mieli bendražygiai, seserys ir broliai, jei protinga, kuriant, darbšti Lietuva ims kurti savo valstybę remdamasi savo kalba, savo istorija, savo kultūros tradicijomis, atmesdama visą tą masinės antikultūros, degraduojančios antimoralės niekalą, šlamštą ir mėšlą, tas brukte brukamas pseudovertybes, tą svetimą mus tirpdančią ir mus niveliuojančią stichiją. Nepaisydama visų galimų kaltinimų ir spekuliacijų, - juk kas geriau už mus žino, ką reikiama stoti prieš galybę. Bet kito kelio tiesiog nėra. Ne tam Lietuvos patriotai guldė savo galvas, kad pasiduotume nesubrendėlių ar pataikūnų beždžioniavimui, vogravimui vien angliškai, svetimvardžiams kur reikia ir nereikia. Ne kapituliacijai prieš svetimas įtakas ritosi rezistencijos ar Sąjūdžio bangos per Lietuvą. Ne tokiems žmonėms mes atkūrėme Lietuvą. Niekada nesutiksime, kad jie toliau klampintų ją į ūkinę, socialinę, kultūrinę ir dorovinę krizę. Jūs dar nejučiate, savi mi patenkinti valdžios ponai, kaip tiesiai drožiate tenai, kur jūsų liepto galas!

Tikiu, kad kitos šalys mus gerbs už pozicijos tvirtumą, gynimą etninių ir kultūrinių bruožų, kurie unikalūs, kuriais privalome didžiūotis. Ne žodžiais, o realiais darbais, negailingai demaskuojant begėdišką valstybės valdymo imitaciją.

Mes niekam už nieką nesame skolingi, o jei kalbėsime apie valstybės skolas, tai nepamirškime, kad neatlygintinai jau apdovanojome pasaulį savo išmokslintais žmonėmis, aukštos kvalifikacijos specialistais. Kasdien apdovanojame.

Man visados labai gera, kad kai kurie laikraščiai ir televizijos nespausdina, nutyli, nekviečia visų tų, kurie nesizavi gražiu fasadu, neatsiklaupia prieš AUKSO VĖRŠIO (taip taip - būtinai didžiosiomis raidėmis!) stabą, o tiesiai ir atvirai sako, kad išreklamuotas sienas jau seniai graužia kinivarpos, ēda rūdys ir išimėtės pelėsis. Kurie bjaurisi mėgavimusi kriminalais, plepalais, tuštybe, ponybe. Kurie mato, kaip primityviai kuriami įvaizdžiai, kaip piršte peršami statybiniai ir eilute išsirikivę pretendentai į valdžią. Aš džiaugiuosi, kad subulvarėjusi ir išrupūžėjusi aukštuomenė nuo to užsiima elitines savo nosis ir angliškai suviauksi: vau. Tegu bjaurisi. Ji nepadarys platinės operacijos mūsų pasibjaurėjimui.

Ar nepersūdai, broli, klausiu šio rašančio, retai viešumoje besirodančio žmogaus, kuris man yra iškrėtęs ne vieną akibrokštą ar šunybę. Klausiu, piktai išmetinėju. Negerbčiau savęs, jei mūsų brolybės akimirka nepasakytų savo tiesos, kurios nėra absoliučiu pavidalu, kurios reikia ieškoti. Tu man talkini ir padedi - ano ir šio laiko amžinas Sąjūdžio, Atgimimo pavasari! Tikiu, kad ne man vienam, todėl būk pasveikintas!

Ir tol, kol plaks mūsų pavargusios širdys, su jaunyste ir svajone - būk! Tariu, ir gailaus vėjo gūsis mane kaip prakeiktą atgyveną, tarsi šapą paskučiausią nupučia nuo šios gyvenimo scenos: tegyvuoja kiti, jaunesni ir gražesni!

Teisiausieji ir teisingiausieji seniai pardavė šventą žemę, ant kurios kyla jūsų statoma Šventovė

Atleiskite už šią alegoriją. Ji optimistinė, nes galiausiai įsikišo Konstitucinis Teismas, užtarė, o stebukle, apgynė, ji - optimistinė, nes nesivoliuos knygynuose kaip absurdiška. Sveikinu, apkabinu brangius Marijampolės ir Kazlų Rūdos Sąjūdžio žmones - Stasį Daugėlą, Paulių Ulecką, Mečislavą Daugialą, mokytojus lituanistus Lionginą Šepkų, kitus, glaudžiuosi prie atminimo išėjusiųjų - Ramutės Kedytės, Vinco Peckaus, visų degusių Nepriklausomy-

Ne pompastiškos proginės kalbos šiandien mums rūpi. Ne kaltinimai ir deklaratyvūs pareiškimai. Mums gelia širdis dėl tiesos. Dėl žmogaus paniekimo ir žeminimo, gajinimo po teismų ir įstaigų labirintus. Dėl gėdos ir sąžinės deficito. Dėl ydingos, tvarkingai biurokatiškai suręstos sistemos ir tikrosios jos esmės, nukreiptos prieš žmogų, tautą, net valstybę manipuliuojant jos vardu. Pinigų galios ir cinizmo. Klampių pelkių ir akivarų, kurie atsiveria kasdien, kas akimir-

KITA ISTORIJA

Audrius RUDYS
Ekonomistas, Redkolegijos narys

1779 metais įžymusis Džeimsas Kukas (James Cook), keliautojas ir kapitonas, trečiais kelionės aplink pasaulį metais Havajų salos Kealakekua Bėjaus pakrantėje aborigenu trenktas į galvą su 4 saviškiomis vasario 14 dieną nukeliavo į dangų.

Jums nieko tai neprimena? Galbūt nuo to įvykio Havajų salos pateko į Europos mokslo ir politikos akiratį. Ir dabar istorikai ir politologai, kalbėdami apie šių salų istoriją, ją dalija į istoriją „iki Kuko“ ir „po Kuko“.

Iki Dž.Kuko vadovaujamos ekspedicijos apsilankymo Havajų salose klestėjo polineziečių civilizacija. Žodis „klestėjo“ čia kiek abejotinas, vertinant iš dabartinio demokratijos supratimo taško. Havajiečių visuomenė buvo labai susiskaldžiusi tiek teritoriniu, tiek socialiniu pjuvais, vietinė aristokratija - vadai - buvo aukštai iškelti virš paprastų gentainių, socialinis gyvenimas buvo organizuotas pagal „kapu“ (mums įprastiau - tabu) sistemą, kuri griežtai reguliavo visus gyvenimo aspektus (pvz., vyrai negalėjo valgyti kartu su moterimis, paprasti gentainiai negalėdavo per daug prisirišti prie vadų

ir pan.). Bet kokia elgesio klaida buvo baudžiama paprastai - mirties bausme. Vadai nuolat konfliktavo tarpusavyje, kovodami už įtaką ir žemes, karai vykdavo nuolat. Tačiau havajiečiai plėtojo savitą vaizduojamąjį meną bei muzikinę kultūrą - šokių ir dainas. Genčių istoriją nuo pat polineziečių atvykimo į salyną saugojo pasakotojai ir dainiai, perduodami iš kartos į kartą žinias ir papildydami jas aktualijomis. Ir svarbiausia - niekas nebadavo, ir tai užtikrino jų bendruomeninė žemės naudojimo sistema. Visos šeimos gaudavo naudojimui atskirus siaurus ir ilgus sklypus, kurie prasidėdavo nuo takoskyros kalnuose ir tęsdavosi per priekalnes į slėnius, toliau per paplūdimius iki vandenyno, tiksliau, ir vandenynė iki salas juosiančių koralinų rifų. Tai užtikrino galimybes prisilaikyti, prisirinkti ir prisizvejoti tiek įvairaus maisto, kiek konkrečiai šeimai reikėjo. Tarpukalnių gyventojai vandenynė žvejoti negalėjo, tačiau žuvies pasigaudydavo upėse, kitas vandenyno gėrybes gaudavo mainais už savo išaugintus produktus. Pagal savo klimatą ir gamtines sąlygas Havajai buvo rojus žemėje.

1810 m. prasidėjo Havajų karalystės laikotarpis. Vienas vadas savo valdžioje suvienijo visas Havajų salas ir tapo karaliumi Kamehameha I. Tiesa, dar 1793 metais į salas atvyko pirmoji nedidelė partija užsieniečių apsigyventi salose. Karalius Kamehameha II 1819 m. panaikina „kapu“ sistemą. 1820 m. į Havajus atvyko pirmoji krikščionių misionierių grupė. Krikščionybė turėjo užpildyti ideologinį vakuumą, atsiradusį dėl „kapu“ panaikinimo. Buvo įsteigtos misijos, jos gavo sklypus, užsiėmė krikščionybės

platinimu ir ūkininkavimu. Misionieriai tapo karaliaus patarėjais. 1825 metais pradėtos veisti cukranendrių ir kavos plantacijos, 1835 m. pradėjo veikti pirmoji komercinė cukranendrių plantacija, kol kas havajiečių bendruomeninėje žemėje.

Karalius Kamehameha III, veikiamas baltųjų patarėjų, absoliučią monarchiją paverčia konstitucine. 1845 m. įsteigiama speciali komisija žemės nuosavybės problemoms nagrinėti, o po trejų metų karalius įgyvendina užsienio patarėjų parengtą radikalią žemės nuosavybės reformą. Pagal ją 23 proc. žemės paskelbiama karaliaus šeimos nuosavybe, 40 proc. atitenka 245 vadų šeimoms, 37 proc. - eiliniams havajiečiams, kurie ją naudojo nuomos pagrindais. O nuo 1850 m. nuomininkai, įrodę, kad konkrečiu sklypu naudojosi nuo seno, gaudavo tą sklypą privačion nuosavybėn. Bet kuri privati žemė galėjo būti nevaržomai pardudama taip pat ir užsieniečiams. Tais pačiais metais leista įsivežti užsienio darbininkus, o 1852 m. dirbti plantacijose atvyko didelė Kinijos kontraktinių darbuotojų grupė. Imigrantai daugiausiai buvo vieniši vyrai. Pasibaigus sutartims, dalis grįžo į Kiniją, daugelis kitų įsteigė savus verslus ar ūkius ir susirado vietines žmonas. Masinė kinų imigracija, prasidėjusi 1852 m., tęsėsi iki XIX a. IX dešimtmečio pabaigos. 1855 m. pasibaigė tradicinė žemės nuomos tvarka. Nuo šiol visa žemė Havajuose - tik privati.

1864 m. karalius paskelbė naują konstituciją, kurioje numatytas raštingumo ir turto cenzas tiek kandidatams, tiek rinkėjams, rinkimuose galėjo dalyvauti visi cenzą atitinkantys vyrai, nepriklausomai nuo kilmės, havajiečiai jie ar atvykėliai iš

užsienio. Po metų pradėtos vežti kinės moterys kontraktininkams - tautiečiams. O dar po trejų metų pirmieji japonų darbininkai atvežti dirbti plantacijose. Japonų darbininkai retai rinkdavosi vietines moteris, todėl jiems žmonos buvo vežamos iš Japonijos. Vėliau buvo dar nemaža plantacijų darbininkų iš Portugalijos banga.

1887 metai - ypatingos reikšmės metai. Karalius savo paties suformuotos vyriausybės (kurios visi nariai turėjo anglosaksiškus vardus ir pavardes) buvo priverstas pasirašyti naują konstituciją, kuri numatė visuotinę rinkimų teisę visiems neazijiečiams vyrams, net ir tiems, kurie nebuvo karalystės piliečiais, bet turėjo pakankamai turto. Šią konstituciją amžininkai pavadino „Durtuvų konstitucija“, nes karalius ją pasirašė rūmuose, kurie buvo apsupti ginkluotų plantacijų apsaugos būrių.

1893 m. užsieniečiai kontroliavo jau 90 proc. Havajų žemės. Todėl nenuostabu, kad tais metais grupės amerikiečių verslininkų įkurtas „Saugumo komitetas“, padedamas JAV karinių jūrininkų, nušalina karalienę ir paskelbia respubliką, kurią 1898 metais JAV sėkmingai aneksuuoja. *Finita la commedia!*

Dabar truputis demografijos. Manoma, kad Dž.Kuko laikais Havajuose gyveno iki 400 tūkst. polineziečių. Pirmieji masiškesni kontaktai su europiečiais ir azijiečiais paskleidė Havajuose ligas, kurioms polineziečių imuninės sistemos nebuvo pasiruošusios, ir epidemijos vietinius gyventojus skynė šimtais ir tūkstančiais. 1831 m. Havajuose jau buvo apie 264 tūkst. gyventojų, o 1853 m. surašyme fiksuoti 73 138 asmenys. Po to matome dvi tendencijas - bendras

gyventojų skaičius auga (daugiausia dėl plantacinės žemdirbystės poreikių pritraukiant kontraktinius darbininkus), tuo pat metu tikrųjų havajiečių skaičius nuolat mažėja. 1896 metų surašymas randa 109 020 gyventojų, tarp kurių havajiečių ir pusiau havajiečių buvo likę mažiau nei 39,5 tūkst. (mažiau, negu 40 proc.), o ne havajiečių kilmės Havajuose gimusių asmenų - 12,8 tūkst., užsienyje gimusių - 56,7 tūkst.

Gerbiamas skaitytoju, atsiprašau, kad gal nuvarginau datų ir skaičių gausa, kuri neatitinka įprastinių laikraščių straipsnių standartų. Bet jų reikia, kad visiems būtų aiškios išvados.

1848 m. žemės nuosavybės reforma, atlikta užsienio biznierių ir vietinio elito interesais, kurios metu žemė buvo padalyta privačiai havajiečių ir užsieniečių nuosavybei, įstūmė daugumą havajiečių į padėtį, kai jie tapo bežemiai ir beteisiai savo tėvyneje. „Kai atsivėrė kapitalo investicijų į žemę galimybės, havajiečių aukštumėnė išitraukė į žemės prekybą bei kapitalo investicijas. Vyriausybė parlavinėjo didelius žemės plotus užsieniečiams, valdžios pareigūnams ir karališkajai šeimai. Vieninteliai, kas nukentėjo nuo šio naujo biznio, tai paprasti havajiečiai, nes buvo nuvaryti nuo žemės, kurioje gyveno jų kartų kartos“ (laisvas autorias vertimas iš www.to-hawaii.com/history.php).

Skaitytoju, ar nori, kad Lietuvoje įvyktų panašūs procesai, kaip aprašytoje nepriklausomoje valstybėje? Ne šiaip laukinėje karalystėje, o valstybėje, kuri per nepilnus 30 metų po havajiečių rašto sukūrimo tapo raštingiausia šalimi, nes 1854 m. didžiausias gyventojų procentas pasaulyje mokėjo skaityti ir rašyti!

NEOLIBERALI LIETUVOS VALSTYBĖ (2)

Šio straipsnio I dalis išspausdinta Redakcinės kolegijos tribūnoje Nr. 3 (2013 12 20)

Andrius MARTINKUS
Redkolegijos svečias

Lietuva tik formaliai yra nacionalinė, o iš tikrųjų - neoliberali valstybė. Pagrindinė neoliberalios valstybės paskirtis yra ne nacijos interesų gynimas, jos kultūros puoselėjimas, o globalios neoliberalios tvarkos (neoliberalizmo praktikos) palaikymas jos sienų apibrėžtoje teritorijoje ir neoliberalizmo ideologijos (teorijos) diegimas į jos piliečių sąmonę. (ES po Lisabonos sutarties politinė evoliucija rodo didelės dalies eurobiurokratų ir visokių „eurofederalistų“ norą, kad šiuos tikslus įgyvendintų į istorijos šiuokšlyną nacionalines valstybes ir „tėvynes“ išmetęs kvazipolitinis imperinis darinys.) Reikia atkreipti dėmesį, kad agresyvi neoliberalizmo ideologija („laukinis kapitalizmas“) Lietuvą ir kitas pokomunistines šalis užpuolė visiškai nepasiruošusias (pvz., tikėjusias pa-

sakomis apie „švedišką socializmą“ ir greitai pasibaigiantį „pereinamąjį laikotarpį“, kuris iš tikrųjų gali pasibaigti ir tokios tautos, kaip lietuvių tauta, išnykimu), o politiniai tų šalių „elitai“ labai dažnai buvo linkę sudaryti su šia ideologija savo tautų interesams prieštaraujantis sąjungas. Todėl turime socialinio neteisimumo pokomunistinėje erdvėje įsikūnijimą - Rusijos oligarchiją. Ir ne ką socialiai teisingesnę išsivaikščiojančią, oligarchiškai valdomą Lietuvos valstybę. Beje, oligarchizacijos tendencija yra būdinga visam neoliberalios epochos pasauliui. „The poor get poorer, the rich get richer“ - neturtingieji tampa dar skurdėsniai, o turtingieji dar turtingesni. Tokia yra sociologinė neoliberalizmo išraiška.

Kaip ir komunistai buvusioje Sovietų Sąjungoje ir kitose komunistinėse šalyse, neoliberalai yra sukūrę ištisą sąvokų sistemą, kurią kasdien per masinės informacijos priemones diegia į piliečių sąmones, taip formuodami lojalius neoliberalaus režimo tarnus. Sveika visuomenės dalis dar palyginti nesunkiai demaskuoja neoliberalią propagandą, kai ši trimituoja apie visokias „teises“ visokiems, sveikos visuomenės dalies požiūriu, išskrypimams ir anomalijoms. Klasingesnei neoliberalaus žodyno daliai priklauso tokios sąvokos kaip, tarkime, „investicinis klimatas“,

„fiskalinė drausmė“, „laisvas kapitalo judėjimas“, „struktūrinės reformos“, „žmogiškieji ištekliai“. Kas vyksta pasaulyje, kuriame be atodairiškai konkuruojama dėl „investicinio klimato“ pagerinimo, laikomasi „fiskalinės drausmės“ (visada oligarchų naudai), vykdomos „struktūrinės reformos“ (visada neturtingųjų sąskaita) ir užtikrinamas „laisvas kapitalo judėjimas“? Pasaulyje, kuriame neoliberalios oligarchinės valstybės užtikrina „laisvą kapitalo judėjimą“ - t.y. realizuoja oligarchų laisvę varinėti po pasaulį pinigų srautus, suprask, investuoti pasaulio vietoje, kuriose palankus „investicinis klimatas“, - yra išjudinami „žmogiškieji ištekliai“, kurie šimtmečiais buvo laikomi atskirų civilizacijų, kultūrų, tautų, valstybių ir religinių tradicijų žmonėmis. Tokiame pasaulyje bankrutuoja ir dykviete virsta Detroitas, šalia prabanga tviskančios Maskvos žmonės gyvena XX a. pradžios sąlygomis, prie Lampedūzos skęsta pabėgėliai, degraduoja valstybės ir nyksta tautos. Lietuvos valstybė ir lietuvių tauta yra viena iš jų.

Didžiausia neoliberalizmo keliamą grėsmę yra sąmonės inžinerių nuolat kuriama iliuzija, kad viskas, kas vyksta, yra natūralus procesas. Kai šeimos institucijos griovėjai kalba apie tai, kad „pasaulis

keičiasi“, jie kuria iliuziją, kad ši kaita yra tokia pat natūrali kaip saulės patekėjimas ryte ir nusileidimas vakare. Bet pasaulis ne tiesiog keičiasi, o yra keičiamas neoliberalizmo. Kai kalbama apie „globalią Lietuvą“, kuriama iliuzija, kad „globalizacija“, prie kurios turinti prisitaikyti (išsivaikščiodama po pasaulį) Lietuva, yra tokia pat natūrali kaip Nemuno vandens tekėjimas. Bet ši globalizacija yra ne tiesiog globalizacija (kai kas sako, kad globalizacija prasidėjo tada, kai žmogus iš savo tėvynės Afrikos pradėjo kitų žemynų kolonizavimą), o neoliberali globalizacija. Kai Lietuvos pramonininkų konfederacijos prezidentas kalba apie tai, kad į ištuštėjusią Lietuvą reikia įsivežti darbo jėgos iš užsienio, susidaro iliuzija, kad Lietuvos „sodybų tuštėjimo metas“ yra toks pat natūralus procesas kaip medžių lapų kritimas rudenį. Bet, skirtingai nuo augusios pirmosios Lietuvos Respublikos - tikrąja žodžio prasme nacionalinės valstybės, - nykstanti antroji Lietuvos Respublika yra ne nacionalinė, o neoliberali valstybė, savo piliečiams diegianti neoliberalią pasaulėžiūrą (kurioje vietos „tėvynei“ nėra numatyta), aptarnaujanti „laisvą kapitalo judėjimą“ ir atvira biomasės („žmogiškųjų išteklių“) srautams. Savaime suprantama, kapitalas juda ne pats savaime. Jis tu-

ri savo judintojus. Tie judintojai - konkretūs fiziniai ir juridiniai asmenys. Juos įvardijančius neoliberali propaganda paprastai apšaukia „šamokso teorijų“ kūrėjais.

Tobulame neoliberalios utopijos išsipildyme religijos, tautos, valstybės turi apskritai išnykti, o pakeliui į šį tikslą - tapti vis labiau nereikšmingos. Turi išnykti ir žmogus - bent jau toks, apie kurį parašyta, kad buvo sukurtas „kaip vyras ir moteris“ (Pr 1, 27). Jau dabar vadinamieji „transhumanistai“ (t.y. „peržengę žmogiškumą“) svarsto apie tai, koks turėtų būti santykis tarp naujos rūšies žmoniškumą jau praaugusių būtybių ir tų, kurie vis dar liks tik „žmonėmis“. Tačiau neoliberali utopija yra būtent utopija, o visos utopijos yra pasmerkto žlugti. Deja, utopijų įgyvendinimas reikalauja didelių aukų. Po 50 metų komunistinio eksperimento Lietuva jau daugiau kaip 20 metų patiria kito ideologinio eksperimento prievartą. Ši prievarta tapo dar nuožmesnė pastarąjį dešimtmetį ES sparčiai transformuojantis į viršnacionalinį neoimperinį darinį. Mažos tautos daug labiau negu didelės yra kandidatės tapti neoliberalios utopijos aukomis. Kad to neatsitiktų, labai svarbi yra politinio tų tautų elito kokybė. Bet čia jau reikia kalbėti apie vidines Lietuvos tragedijos priežastis.